



Õiguskantsler

Vallad ja linnad

Meie 08.03.2024 nr 7-8/231783/2401456

## **Hoolduskulude katmine väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse korraldamisel**

Lugupeetud valla- ja linnajuhid

Õiguskantsleri poole pöördus inimene murega, et koduvald küsib tema abikaasa üldhooldekodu koha eest suuremat tasu, kui seadus lubab.

Seaduse järgi peab kohalik omavalitsus katma hooldajate palgakulud, tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud, tervisekontrolli ja vaksineerimise kulud, koolituse ja supervisiooni kulud (edaspidi: **hoolduskulud**). Inimese enda kanda jäävad majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud (edaspidi: **omaosalus**). Vajadusel aidatakse inimest ka nende kulude kandmisel.

Sotsiaalkindlustusamet on oma kodulehel avaldanud kohalike omavalitsuste kehtestatud [hoolduskulude katmise piirmäärad](#). Neid piirmäärasid väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse [maksumusega](#) (seisuga 06.02.2024 ja 20.01.2024) võrreldes selgub, et mitme valla ja linna kehtestatud piirmäär ei võimalda

- 1) katta ühegi hooldekodu teenuse hinnas sisalduvat inimese hooldamise kulu või
- 2) inimesel saada hooldekodukohta koduvallas või -linnas ega mõnes muus inimese elukohast mõistlikul kaugusel asuvas kohas (arvestades transpordiühendusi), kui ta seda soovib.

Seaduse järgi peavad vallad ja linnad katma inimese hoolduskulud täielikult, omaosalust ei tohi nende arvel kasvatada. See otsus on seaduses juba tehtud ja seda tuleb täita. See tähendab, et vald või linn ei või piirata hoolduskulude katmist nii, et see ei kata inimese hoolduskulusid täielikult. Inimese kanda on omaosalus, mis katab majutuse ja toitlustuse ning mõned muud kulud, mis on seadusega sätestatud. Seda ulatuses, mis on inimesele jõukohane. Vald või linn saab oma kulusid piirata inimesele hooldekodukohta korraldamise kaudu, sest selle, kuidas teenus oma elanikele kättesaadavaks teha (nt kas pidada ise hooldekodusid või osta teenust eraõiguslikelt isikutelt), otsustab kohalik omavalitsus ise.

Kohalikud omavalitsused peavad piirmäära kehtestades arvestama ka sellega, et sotsiaalhoolekande seaduse järgi peaks hooldekodu, kuhu inimene elama asub, olema inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel. Inimesel peab olema võimalik suhelda oma lähedastega piisavalt sageli ning olla oma kogukonna liige ka siis, kui ta ei saa enam oma kodus elada. Praegu on mitmes kohalikus omavalitsuses loodud olukord, kus inimesel tuleb maksta hooldekodukohta eest seadusega nõutavast rohkem, kui ta soovib elada oma koduvalla või -linna hooldekodus.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. [info@oiguskantsler.ee](mailto:info@oiguskantsler.ee) [www.oiguskantsler.ee](http://www.oiguskantsler.ee)

Palun Teil rahastada väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust kooskõlas sotsiaalhoolekande seadusega. Täna kõiki valdu ja linnu, kes seda teevadki.

### **Õigus hooldekodukohale**

1. [Sotsiaalhoolekande seaduse](#) (SHS) järgi peavad vallad ja linnad pakkuma hooldekodukohta inimesele, kes seda vajab ja soovib (SHS § 3 lg 1 p 3, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 20 lg 1).

2. Väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse saamiseks asub inimene ajutiselt elama hooldekodusse (vt SHS § 20 lg 3; [rahvastikuregistri seaduse](#) § 96 lg 1 p 1). Kuna sotsiaalhoolekande lähtub inimvääriskuse põhimõttest, peab inimene saama kaasa rääkida oma elukoha valikul ([Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) § 10; [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) § 4). Abivajajat ei või panna olukorda, kus vajalikku abi antakse talle harjumuspärasest keskkonnast, perekonnast ja tuttavatest eemaldamise ja minimaalse suhtlusvõimaluse hinnaga. See ei ole inimväärne lahendus. Põhiseadus kaitseb inimese õigust säilitada perekondlikud sidemed ja elada perekonnaelu (PS § 26). Sotsiaalhoolekande põhimõte on, et abimeetmed tagatakse inimesele võimalikult kättesaadaval moel (SHS § 3 lg 1 p 6). See tähendab ka seda, et hooldekodu, kuhu inimene elama asub, peaks olema inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel (vt sotsiaalhoolekande seaduse [eelnou algataja seletuskiri](#), lk 11).

3. Väljaspool kodu osutatav ööpäevaringne üldhooldusteenus on sotsiaalteenus, mida korraldab inimese elukohajärgne vald või linn. Seega peavad vallad ja linnad olema valmis pakkuma ööpäevaringset üldhooldusteenust oma vallas või linnas või mõnes muus inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel asuvas kohas (arvestades transpordihendusi). Inimesel peab olema võimalik suhelda oma lähedastega piisavalt sageli ning olla selle kogukonna liige ka siis, kui ta ei saa enam oma kodus elada.

### **Rahastamise reeglid**

4. Väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust rahastavad teenuse saaja elukohajärgne vald või linn ning inimene ise (SHS § 3 lg 1 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16, § 22<sup>1</sup> lg 1). Oluline on, et inimese kaetav osa oleks talle jõukohane, et liiga suur tasu ei sunniks teda hooldekodukohast loobuma (SHS § 16 lg 3; [parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta](#) artikkel 14 lg 1, vt Sotsiaalsete Õiguste Komitee [praktika kokkuvõtet](#), lk 133).

5. Kui vald või linn on korraldanud inimesele hooldekodukohta, peab seesama vald või linn katma ka hooldusteenust vahetult osutavate hooldustöötajate ja abihoolustöötajate järgmised kulud: 1) tööjõukulud; 2) tööriietuse ja isikukaitsevahendite kulud; 3) tervisekontrolli ja vaktsineerimise kulud; 4) koolituse ja supervisiooni kulud (SHS § 22<sup>1</sup> lõige 2). Teenusesaaja on kohustatud katma teenuskoha maksumusest vaid majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud<sup>1</sup> alates teenuse osutamiseks vajalikest abivahenditest ja ravimitest ning lõpetades raamatupidamise ja juhtimise kuludega (SHS § 22<sup>1</sup> lõige 4). Majutus-, toitlustus- ja muudest kuludest jäetakse inimese katta see osa, mis on talle taskukohane, arvestades sotsiaalteenuse mahtu, tasu majutuse, toitlustuse jm eest ning teenust saava inimese ja tema perekonna majanduslikku olukorda (SHS § 16 lõiked 2 ja 3, vt ka [õiguskantsleri selgitust](#)).

6. Seega on teenusesaaja kohustatud katma vaid majutus- ja toitlustuskulud ning muud teenuse osutamisega seotud kulud, mitte aga hooldusteenust vahetult osutavate hooldustöötajate ja

<sup>1</sup> Vt sotsiaalhoolekande seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 704 [algataja seletuskirja](#).

abihooldustöötajate tööjõu- ja muid kulusid. Seepärast tulebki valla- või linnavalitsusel inimesele hooldekodukohta korraldades silmas pidada, et valla või linna makstav summa kataks inimese hoolduskulud täielikult.

7. Ühtlasi tähendab see, et kui vald või linn on seadnud hoolduskulude katmise ülempiiri, siis peab valla- või linnavalitsusel olema võimalik korraldada inimesele väljaspool kodu osutatavat ööpäevaringset üldhooldusteenust nii, et vald või linn katab täiel määral hoolduskulud ning inimese kanda jääb omaosalus selles ulatuses, mis on talle jõukohane (vt ka SHS § 22<sup>1</sup> lõige 3, § 16).

### **Näited valdade ja linnade praktika kohta**

8. Jõgeva vald pole hoolduskulude hüvitamisele piirmäära seadnud. Seega saab Jõgeva vald katta kõigi inimeste, kellele vald on korraldanud hooldekodukohta, hoolduskulud täielikult.

Valga vallas on hoolduskulude katmise piirmääraks seatud 620 eurot kuus. See summa katab seitsme Valga vallas tegutseva hooldekodu hoolduskulud (neis hooldekodudes on kokku 200 kohta).

Narva linn on seadnud hoolduskulude katmise ülempiiriks 700 eurot kuus. Narva linnas tegutsevates hooldekodudes on hoolduskulud 464,50 eurot ja 541 eurot (kokku on Narva kahes üldhooldekodus 241 kohta) ning linna lähedal asuvas Narva-Jõesuu 134-kohalises hooldekodus kuni 690 eurot kuus. Seatud piirmäär võimaldab Narva linnal korraldada inimesele hooldekodukohta Narvas või Narva-Jõesuus nii, et inimene ise hoolduskulude katmises ei osale.

Sama on võimalik teha Loksa linnal, kes on kehtestanud hoolduskulude katmise piirmääraks 650 eurot. Loksal tegutsevates hooldekodudes on hoolduskulud 650 eurot ning naabervallas Kuusalus tegutsevas hooldekodus 580 eurot, Haljalas aga 650 eurot kuus.

9. Räpina vallas kehtestatud hoolduskulude katmise piirmäär on 380 eurot ning Märjamaa, Peipsiääre, Saaremaa vallas 400 eurot. Kõige väiksemad hoolduskulud on Viru-Nigula vallas tegutsevas 12-kohalises hooldekodus, kus need on 450,5 eurot kuus. Paraku ei kata Räpina, Märjamaa, Peipsiääre ja Saaremaa valla seatud piirmäärad ka kõige väiksemate hoolduskuludega teenusepakkujate kulusid. Kõigis neis valdades tegutsevad samuti hooldekodud, millest mõned kuuluvad neile valdadele endile.

- 1) Räpina vallale kuuluva Leevi hooldekodu hoolduskulud ulatuvad 570 euronit kuus ja vallale kuuluva Räpina Haigla hoolduskulud 19,20 euronit ööpäevas (30 päeva eest 576 eurot). EELK Räpina Miikaeli koguduse hooldekodus on see summa 520 eurot kuus ja Ristipalo Pansionaadis 625 eurot kuus. Seega peaks vald Räpinas teenuse korraldamiseks katma omalt poolt hoolduskulusid vähemalt 520 euro ulatuses. Kui teenust vajab rohkem kui 36 Räpina valla elanikku, peaks valla seatud hoolduskulude katmise piirmäär olema ilmselt suurem, sest EELK Räpina Miikaeli koguduse hooldekodus on vaid 36 kohta.
- 2) Märjamaa vallale kuuluva Vigala Hooldekodu hoolduskulud on 590 eurot ja Märjamaa Haiglas 700 eurot. Kuuda Hooldekodus algab see summa 590 eurost. Seega peaks Märjamaa vald katma hoolduskulusid vähemalt 590 euro ulatuses. Kui teenust vajab rohkem kui 88 Märjamaa valla elanikku, peaks hoolduskulude katmise piirmäär olema ilmselt suurem, kuna Vigala Hooldekodus on 34 ja Kuuda Hooldekodus 54 kohta.
- 3) Peipsiääre vallale kuulavas Peipsiveere Hooldusravikeskuses on ühe inimese hoolduskulud 745 eurot või suurema hooldusvajaduse korral 785 eurot kuus. Seega peaks

Peipsiääre vald nägema hoolduskulude katteks ette vähemalt kuni 785 eurot, et oleks võimalik katta ka suurema abivajadusega inimeste hooldamise kulud.

- 4) Saaremaa vallale kuuluvast Kuressaare Haiglas on ühe inimese hoolduskulud 625 eurot, Pärsuma Hooldekodus 530 eurot, Kihelkonna Hooldekodus 500 eurot ning hooldekodus Saaremaa Valss 550 eurot kuus. Saaremaa Südamekodus, mis vallale ei kuulu, ulatuvad hoolduskulud 530 euroni. Seega peaks vald omalt poolt katma hoolduskulusid vähemalt 500 euro ulatuses. Kui teenust vajab rohkem kui 45 Saaremaa elanikku, peaks hoolduskulude katmise piirmäär olema ilmselt suurem, kuna Kihelkonna Hooldekodus on vaid 45 kohta.

Märjamaa, Peipsiääre, Saaremaa ja Räpina valla kehtestatud hoolduskulude katmise piirmäärad ei ole seadusega kooskõlas, sest need ei võimalda neil valdadel katta ühegi Eestis tegutseva hooldekodu kehtestatud hooldustasu.

10. Peale selle on kohalikke omavalitsusi, kelle kehtestatud hoolduskulude katmise piirmäär võimaldab katta hoolduskulud vaid inimese püsivast elukohast kaugel asuvas hooldekodus. Nendes kohalikes omavalitsustes pole piirmäär kehtestades arvestatud sellega, et sotsiaalhoolekande seaduse järgi peaks hooldekodu, kuhu inimene elama asub, olema inimese püsivast elukohast mõistlikul kaugusel. Inimesel peab olema võimalik suhelda oma lähedastega piisavalt sageli ning olla oma kogukonna liige ka siis, kui ta ei saa enam oma kodus elada. Niisiis on neis valdades loodud olukord, kus inimesel tuleb maksta hooldekodukoha eest rohkem, kui ta soovib elada oma koduvalla hooldekodus.

Näiteks Lääneranna vald on seadnud hoolduskulude katmise piirmääraks 465 eurot kuus. Seda määra arvestades võib Lääneranna valla elanik valida hooldekodukoha mõnes Narva linnas, Rakvere vallas, Viru-Nigula vallas või Mulgi vallas asuvas hooldekodus. Niisugune olukord ei ole seadusega kooskõlas, sest kõik need vallad jäävad Lääneranna vallast kaugemale (vt [Maa-ameti kaarti](#)). Lääneranna vallas tegutsevate hooldekodude hoolduskulud on vähemalt 550 eurot kuus.

Põlva vald katab inimese hoolduskulud 480 euro ulatuses. Samas ulatuvad Põlva vallas tegutsevates hooldekodudes, sealhulgas Põlva valla peetavas hooldekodus, hoolduskulud 650 euroni. Põlva valla kehtestatud piirmäär katab üksnes Saverna ja Krootuse hooldekodu hoolduskulud. Mõlemad hooldekodud asuvad Põlva valla lähiumbruses, Kanepi vallas. Paraku võetakse nendesse hoolekodudes eeskätt Kanepi valla elanikke (vt hooldekodu [põhimäärust](#)). Seega pole neis Kanepi vallale kuuluvates hooldekodudes võimalik abivajajal alati kohta saada.

Lugupidamisega

*/allkirjastatud digitaalselt/*

Ülle Madise

Teadmiseks: Sotsiaalkindlustusamet  
Sotsiaalministeerium

Kärt Muller 693 8418  
Kart.Muller@oiguskantsler.ee